

Tisková konference ČNB

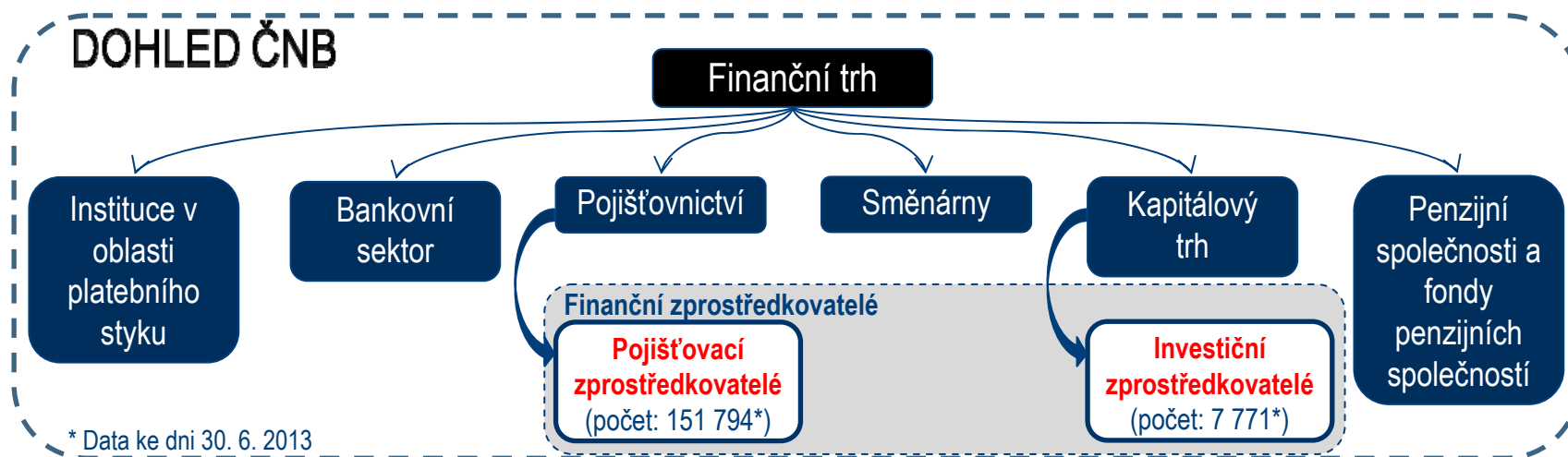
Zkušenosti a poznatky z dohledu nad finančními zprostředkovateli

Vladimír Tomšík
Viceguvernér ČNB

Regulace a dohled nad finančním trhem

Činnost účastníků finančního trhu je regulována řadou pravidel, a to především v podobě právních předpisů (tzv. regulace finančního trhu).

Dohled nad dodržováním těchto pravidel a vyvozování důsledků z jejich porušení vykonává Česká národní banka (ČNB), a to její sekce dohledu nad finančním trhem.

Aktuální témata v oblastech pojišťovacích a investičních zprostředkovatelů

Pojišťovací zprostředkovatelé

- klamavá prezentace pojistných produktů – zejména rezervotvorných životních pojištění typu investičního životního pojištění,
- „mis-selling“ – zprostředkování nevhodných finančních produktů,
- nepřipustné pyramidové distribuční struktury,
- výkon zprostředkovatelské činnosti pomocí osob, které k této činnosti nemají oprávnění,
- nesoulad v registru pojišťovacích zprostředkovatelů se skutečností – neohlášení změn

Investiční zprostředkovatelé

- podněcování zákazníků k nadměrnému obchodování,
- neoprávněné poskytování investičních služeb,
- „mis-selling“ – zprostředkování nevhodných investičních produktů.

Aktuální témata v oblasti **pojišťovacích zprostředkovatelů**

Aktuální témata v oblastech pojišťovacích zprostředkovatelů (PZ)

1) Klamavá prezentace pojistných produktů – zejména rezervotvorných životních pojištění typu investičního životního pojištění (IŽP)

- PZ nedodržíjí povinnost vykonávat svou činnost s odbornou péčí a chránit zájmy spotřebitelů.
- IŽP je prezentováno jako forma spoření nebo součást spořicíh programů, ačkoli je s ním spojeno riziko ztráty investice, resp. její návratnost může být nulová.
- Zavádějící mohou být informace o garantovaném zhodnocení.
- PZ často zamlčují poplatkovou strukturu IŽP.
- IŽP je chybně vydáváno za alternativu k tzv. II. pilíři penzijní reformy (zavádějící používání pojmu „penze“ nebo „renta“).
- Nezákonným jednáním je i doporučování IŽP jako vhodného produktu pro krátkodobé zhodnocování peněžních prostředků na dobu dvou let.

Aktuální témata v oblastech pojišťovacích zprostředkovatelů (PZ)

2) „mis-selling“ – zprostředkování nevhodných finančních produktů

- Zprostředkování finančních produktů osobám, pro které jsou tyto produkty z různých důvodů nevhodné (věk zájemců, majetkové poměry zájemců, potřeba likvidních prostředků, ochota a schopnost dlouhodobě investovat, pojistný zájem apod.).
- Sjednávání IŽP s tzv. potlačeným rizikovým pojistným (tzn. není sjednané žádné připojištění a pojištění na dožití se určitého věku obsahuje pouze pojištění pro případ smrti, které je sjednané na nulovou nebo minimální částku). Takový produkt je pro klienta méně výhodný, likvidní i flexibilní než přímá investice do cenných papírů fondu kolektivního investování.
- PZ nedostatečně zaznamenávají a vyhodnocují požadavky a potřeby klientů a nezaznamenávají důvody, na kterých zakládají svá doporučení.
- V případě IŽP by zájemci měli mít k dispozici kalkulátor IŽP a konkrétní modelace.
- Snaha PZ distribuovat pojistné produkty, které jsou provizně atraktivní pro zprostředkovatele, ale dražší pro klienty.

Aktuální témata v oblastech pojišťovacích zprostředkovatelů (PZ)

3) Nepřípustné pyramidové distribuční struktury

- Podmíněnost vstupu osoby do takovéto struktury tím, že si sama uzavře životní pojištění (tj. jedná se o platbu vstupního poplatku, neboť na základě sjednání životního pojištění plyne zprostředkovateli od pojišťovny provize). Takto jsou zapojovány osoby, které mají zájem o „přivýdělek“ či výkon zprostředkovatelské činnosti, a nikoliv o uzavření pojistné smlouvy.

Typické znaky:

1. vstupní poplatek
2. pro vyplacení odměny osoby, která se chce podílet na zprostředkování, je nutné, aby do systému přivedla další osoby (tento znak nebývá přítomen vždy).

Přidružené delikty:

1. nedostatečné informování o produktu
2. nezjišťování potřeb klientů, nevyhotovování záznamu o požadavcích a potřebách klienta
3. využívání neregistrovaných osob k výkonu zprostředkovatelské činnosti

Aktuální témata v oblastech pojišťovacích zprostředkovatelů (PZ)

Příklad z praxe:

Každý zájemce o spolupráci se zprostředkovatelem musel uzavřít např. IŽP, stavební spoření, penzijní připojištění, kapitálové životní pojištění.

Příklad z praxe:

PZ nabízel „snadný výdělek“, přičemž tato činnost spočívala v přesvědčování dalších osob, aby si uzavřely IŽP. Sám zájemce o „snadný výdělek“ si musel uzavřít IŽP a se zprostředkovatelem uzavřít inominátní smlouvu, v níž se zavázal hradit pojistné ke sjednanému pojištění prostřednictvím zprostředkovatele, a dále zprostředkovateli podepsal a předal směnku, která měla sloužit pro případ, že by zájemce smlouvu zrušil dříve než po dvou letech jejího trvání nebo pokud by řádně a včas nehradil pojistné. Zájemce o spolupráci získával právo na peněžitou provizi za získání druhého a dalšího zájemce o výkon zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví.

Aktuální témata v oblastech pojišťovacích zprostředkovatelů (PZ)

4) Výkon zprostředkovatelské činnosti pomocí osob, které k této činnosti nemají oprávnění

- Pouze osoba zapsaná v příslušném registru ČNB může vykonávat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví tj.
 - předkládat návrhy na uzavření pojistných smluv,
 - provádět přípravné práce směřujících k uzavření pojistných smluv,
 - uzavírat pojistné smlouvy jménem a na účet pojišťovny,
 - pomáhat při správě pojištění a
 - vyřizovat nároky z pojistných smluv.
- Osoby, které nejsou registrovány (označovány např. jako tipaři, spolupracovníci, obchodní zástupci, komisionáři apod.) a provádí přípravné práce (tj. přípravné činnosti, které směřují k uzavření pojistné smlouvy) porušují povinnost vykonávat zprostředkovatelskou činnost s odbornou péčí.

Aktuální témata v oblastech pojišťovacích zprostředkovatelů (PZ)

Příklad z praxe:

Byla nabízena spolupráce, kdy zájemci měli hledat další zájemce o spolupráci se zprostředkovatelem, případně zájemce pro poskytnutí slev (zprostředkovatel na svých internetových stránkách prezentoval, že může zařídit získání slev např. na telefon, plyn, elektřinu apod.) či osoby mající zájem o samotné pojištění.

PZ prakticky vůbec neplnil povinnosti pojišťovacího zprostředkovatele - neposkytoval žádné informace o sjednávaném pojistném produktu, nevyhotovoval záznam požadavků a potřeb, navíc využíval pro toto zprostředkování osoby, které neměly nutnou registraci k této činnosti.

Aktuální témata v oblastech pojišťovacích zprostředkovatelů (PZ)

5) Nesoulad v registru pojišťovacích zprostředkovatelů se skutečností – neohlášení změn

- V některých případech nedojde ze strany pojišťovacích zprostředkovatelů k oznámení změn údajů zapisovaných do registru, a to např.:
 - pro kterou společnost vykonávají svoji činnost,
 - změnu osoby odpovědného zástupce,
 - změnu osob statutárních orgánů atp.

Aktuální témata v oblastech pojišťovacích zprostředkovatelů (PZ)

Příklad z praxe:

PZ měl v registru pojišťovacích zprostředkovatelů uvedeny neaktuální informace co se týká společností, pro které vykonával zprostředkovatelskou činnost.

PZ vyžadoval od osob, které pro něj měly v pozicích obchodních zástupců zprostředkovávat pojistné smlouvy třetím osobám, uzavření smlouvy o investičním životním pojištění, za jím stanovených podmínek v podobě určení výše měsíčního pojistného, pojistné doby a pojistné částky pro případ smrti.

PZ dále používal klamavé obchodní praktiky, když v průběhu prezentací svých služeb klientům prostřednictvím svých podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů nebo obchodních zástupců nepravdivě přirovnával investiční životní pojištění ke spoření a zamlčoval jim informaci o způsobu určení výše odkupného v případě ukončení pojistné smlouvy v prvních dvou letech jejího trvání.

Aktuální témata v oblasti **investičních zprostředkovatelů**

Aktuální témata v oblastech investičních zprostředkovatelů (IZ)

1) Podněcování zákazníků k nadměrnému obchodování (I.)

- Odměna, kterou IZ pobírá od obchodníka s cennými papíry (OCP), jejíž výše je odvozena z objemu obchodů realizovaných zákazníky, často vede k upřednostňování zájmů IZ před zájmy zákazníků.
- IZ se ve vyšší míře dopouštějí nezákonného jednání spočívajícího v poskytování nejasných, nepravdivých, zavádějících nebo klamavých informací (např. ohledně potenciálních zisků z doporučovaných obchodů či výnosnosti doporučení poskytnutých zákazníkovi v minulosti).
- IZ zamlčují nebo zastírají zákazníkům informace o odměně pobírané od OCP (snaží se vyvolat dojem, že poskytují investiční poradenství zdarma nebo že jim přísluší odměna, pouze pokud zákazník dosáhne při investování zisku).

Aktuální témata v oblastech investičních zprostředkovatelů (IZ)

1) Podněcování zákazníků k nadměrnému obchodování (II.)

- Značná část peněžních prostředků vložených zákazníkem se spotřebuje na provize OCP za obstarání obchodů, který následně 50–90 % z těchto provizí vyplatí příslušnému IZ.
- Z důvodu pozornosti, kterou nadměrnému obchodování věnuje ČNB, dochází k přesunu těchto aktivit k OCP se sídlem v jiném členském státě EU (nejčastěji ve Velké Británii, na Kypru nebo na Slovensku), kteří nepodléhají dohledu ČNB.
- ČNB může požádat zahraniční orgán dohledu o spolupráci jen v případě existence konkrétního podezření na nezákonné jednání IZ spolupracujícího se zahraničním OCP.

Aktuální témata v oblastech investičních zprostředkovatelů (IZ)

1) Podněcování zákazníků k nadměrnému obchodování (III.)

- Zákazník, kterému IZ doporučil změnu českého OCP za zahraničního např. z důvodu jeho nedostatečného mezinárodního významu, který mu znemožňuje uzavírání některých typů obchodů nebo jejich obstarání za lepších podmínek, by měl vždy takovou změnu důkladně zvážit, nespoléhat jen na informace od IZ a ověřit si pravdivost jeho tvrzení z nezávislých zdrojů.

Aktuální témata v oblastech investičních zprostředkovatelů (IZ)

Příklady z praxe:

IZ v rámci telefonické komunikace informoval zavádějícím nebo klamavým způsobem o způsobu svého odměňování (ačkoli byl odměňován vícesložkovým způsobem, informoval pouze o tom, že je odměňován ze zisku zákazníků).

IZ poskytoval zákazníkům investiční poradenství způsobem, který vedl k obchodování s vysokou frekvencí, včetně obchodování na úvěr, čímž maximalizoval své zisky z poplatků hrazených zákazníky.

Aktuální témata v oblastech investičních zprostředkovatelů (IZ)

2) Neoprávněné poskytování investičních služeb

- IZ ve spolupráci se zahraničními OCP často poskytují svým zákazníkům investiční služby k derivátům, ačkoli k tomu nejsou oprávněni.
- Případy, kdy IZ předávali pokyny zákazníků osobám, které nejsou oprávněny poskytovat investiční služby v ČR, nebo zprostředkovali uzavření rámcové smlouvy mezi svými zákazníky a takovými osobami.

Aktuální témata v oblastech investičních zprostředkovatelů (IZ)

3) „mis-selling“ – zprostředkování nevhodných investičních produktů (I.)

- Doporučování rizikových investičních produktů, například obchodování s využitím úvěru (tzv. maržové obchodování) nebo půjčky (tzv. obchodování na krátko), nebo investičních strategií založených na častém obchodování. Poměr hodnoty půjčeného majetku k vlastnímu majetku zákazníka představuje tzv. finanční páku, kterou se kromě potenciálního zisku nebo ztráty zákazníka z obchodu násobí také provize IZ.
- Doporučování tzv. investičních programů, které jsou pro IZ provizně atraktivnější než doporučení investic do jednotlivých fondů. Ve smlouvách o investičních programech je sjednáno předplacení poplatků spojených s budoucími investicemi. Tyto poplatky jsou umořovány přednostně, tj. počáteční vklady zákazníka jsou použity na jejich úhradu, a nikoli k investování.

Aktuální témata v oblastech investičních zprostředkovatelů (IZ)

3) „mis-selling“ – zprostředkování nevhodných investičních produktů (II.)

- IZ jsou motivováni k prodeji cenných papírů rizikovějších fondů kolektivního investování (čím rizikovější fond, tím vyšší je vstupní poplatek, který je zpravidla celý vyplácen příslušným distributorům). Nejvýznamnější IZ inkasují i tzv. maintenance fee (podíl na poplatku, který investiční společnost inkasuje za obhospodařování příslušného fondu, odpovídající podílu majetku připadajícího na investory, se kterými příslušný IZ zprostředkoval uzavření smlouvy).

Aktuální témata v oblastech investičních zprostředkovatelů (IZ)

Příklady z praxe:

IZ nezjišťoval od zákazníků informace ohledně jejich finančního zázemí v zákonem stanoveném rozsahu a informace od zákazníků řádně nevyhodnocoval (jako zákazníky vhodné pro obchodování na úvěr (margin) vyhodnocoval i ty, kteří nebyli seznámeni s mechanismem a riziky tohoto druhu obchodování).

IZ nezjišťoval od zákazníků informace umožňující mu vyhodnotit, zda poskytnutí příslušné investiční služby nebo rady ohledně investičního nástroje odpovídá odborným znalostem a zkušenostem zákazníka potřebným pro pochopení souvisejících rizik, když v rámci standardně používaného vzorového investičního dotazníku nezjišťoval od zákazníků informace o jejich znalostech služeb, investičních nástrojů a obchodů a předchozích zkušenostech v oblasti investic týkajících se rozsahu a povahy obchodování.

Aktuální témata v oblastech investičních zprostředkovatelů (IZ)

IZ zdůrazňoval potenciální výnosy či výhody, které jsou spojeny s investičním nástrojem, aniž by současně upozornil na podstatná rizika, která mohou být s investičním nástrojem spojena.

IZ porušil zákaz poskytnout zákazníkovi radu ohledně investičního nástroje, i když vyhodnotil, že poskytnutí rady nebo provedení obchodu neodpovídá investičním cílům zákazníka.

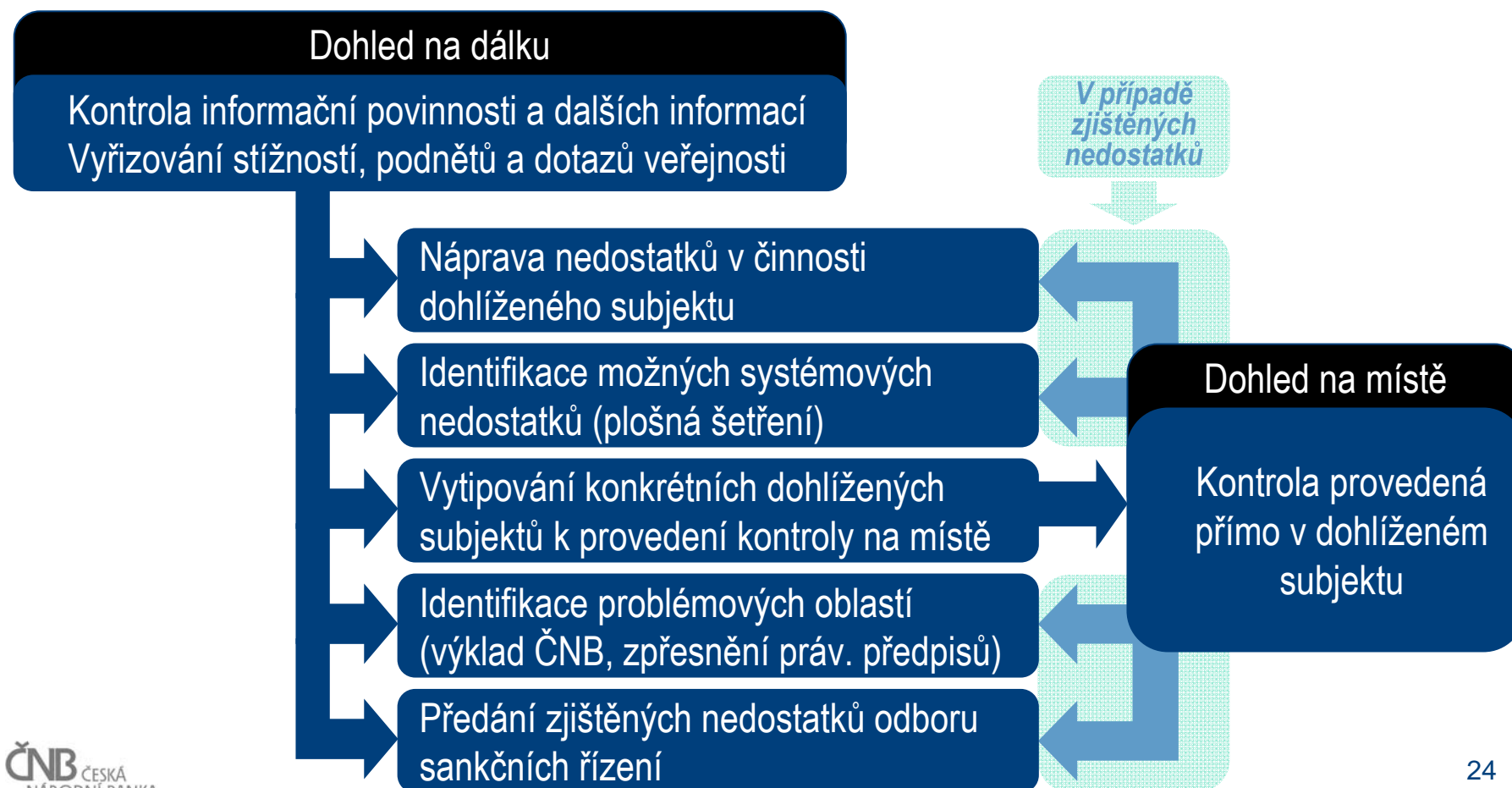

Aktuální témata v oblasti pojišťovacích a investičních zprostředkovatelů

Výkon dohledu ČNB

Výkon dohledu nad finančním trhem

ČNB vykonává dohled nad finančním trhem

Výkon dohledu nad finančním trhem

ČNB vykonává dohled nad finančním trhem

Náprava nedostatků v činnosti dohlíženého subjektu

ČNB informuje dohlížený subjekt o zjištěných nedostacích a vyzve ho k nápravě, přičemž subjekt sám tyto nedostatky dobrovolně napraví.

Identifikace možných systémových nedostatků

V některých případech jsou v rámci dohledu na dálku prováděna plošná šetření zaměřená na šíři výskytu určitého druhu protiprávního jednání.

Vytipování konkrétních dohlížených subjektů k provedení kontroly na místě

Jsou vytipovány konkrétní dohlížené subjekty i konkrétní oblasti jejich činnosti, kterým by měla být při kontrole na místě věnována pozornost.

Identifikace problémových oblastí

Jsou identifikovány problémové oblasti, ve kterých by bylo účelné vypracování a uveřejnění výkladu ČNB k obsahu konkrétní povinnosti uložené dohlíženým subjektům platnými právními předpisy a případně i zpřesnění nebo zpřísnění konkrétních ustanovení právních předpisů upravujících podmínky poskytování služeb na finančním trhu.

Předání identifikovaných nedostatků odboru sankčních řízení

Odbor sankčních řízení identifikované nedostatky vyhodnotí a s dohlíženým subjektem může zahájit správní řízení.

Uveřejňované informace pro dohlížené subjekty a pro veřejnost

- **Informace uveřejňované na www.cnb.cz**
 - **Dohledové benchmarky**
 - zveřejňovány na www.cnb.cz,
 - účelem je seznámení dohlížených subjektů s vybranými zobecněnými dohledovými poznatky a souvisejícími očekávanými dohledu, pokud jde o jednání dohlížených subjektů.
- **Upozornění pro veřejnost**
 - na základě zjištění učiněných v rámci výkonu dohledu nad finančním trhem ČNB považuje v některých případech za vhodné upozornit veřejnost na rizika, kterým může být na finančním trhu vystavena.

Regulace a dohled ČNB nad finančním trhem vs. vlastní odpovědnost klienta

- ČNB může jednat pouze v rámci svých pravomocí stanovených zákonem (dohlíženým subjektům ukládá nápravná opatření směřující k odstranění zjištěných nedostatků nebo sankce) a není oprávněna zasahovat do soukromoprávních vztahů mezi subjekty finančního trhu a jejich klienty (nemůže například rozhodnout o neplatnosti uzavřené smlouvy či obchodu uzavřeného mezi PZ / IZ a klientem a o otázkách náhrady škody včetně případného odškodnění).
- I přes existující regulaci a dohled ČNB, nemůže ČNB přebírat odpovědnost za případné nezodpovědné chování klientů (např. při uzavírání obchodů a smluv).
- Klienti by se měli před uzavřením jakékoli smlouvy v klidu seznámit s celým obsahem podepisované smlouvy i ostatními dokumenty, na které smlouva případně odkazuje, a seznámit se i s veškerými důsledky, které nastanou, budou-li např. smlouvu měnit či ukončovat.

Děkuji za pozornost

www.cnb.cz

Vladimír Tomšík
Viceguvernér ČNB

Vladimir.Tomsik@cnb.cz